

ชะลอการฟ้อง

นาย เรวัต ฉ่ำเฉลิม

002982

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษิตตามหลักสูตรปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชานิติศาสตร์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๖๒

SUSPEND PROSECUTION

Mr. Rawat Chamchalerm

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Laws

Department of Law

Graduate School

Chulalongkorn University

1979

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ชชะลอการฟ้อง

โดย

นายเรวัต ฉ่ำเฉลิม

ภาควิชา

นิติศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษา

ดร. โกเมน ภัทรภิรมย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาบดี สัตตบุศย์

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาค้นคว้าตามหลักสูตรปริญญาโทมหาบัณฑิต

..... *สุชาบดี สัตตบุศย์* คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร. สุประคิษฐ์ มุขนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... *ประชานกร ธรรมการ* ประธานกรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โฆวิไลกุล)

..... *โกเมน ภัทรภิรมย์* กรรมการ
(ดร. โกเมน ภัทรภิรมย์)

..... *คณิง ภาไชย* กรรมการ
(ศาสตราจารย์ คณิง ภาไชย)

..... *สุชาบดี สัตตบุศย์* กรรมการ
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุชาบดี สัตตบุศย์)

ลิขสิทธิ์บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ชื่อนิสิต

อาจารย์ที่ปรึกษา

ภาควิชา

ปีการศึกษา

ระลอกการฟ้อง

นายเรวัต นำเฉลิม

ดร.โกเมน ภัทรภิรมย์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สุธาบดี สัตตบุษย์

นิติศาสตร์

๒๕๒๒

บทคัดย่อ

การระลอกการฟ้องหมายความถึงการที่อัยการมีความเห็นแล้วว่า ผู้ต้องหา เป็นผู้กระทำความผิดกฎหมาย แต่จะยังไม่ฟ้องทันที หากจะกำหนดเงื่อนไขควบคุมความประพฤติ ที่ผู้ต้องหาจะต้องปฏิบัติในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ซึ่งหากผู้ต้องหาสามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นได้ครบถ้วนตลอดช่วงเวลา นั้น อัยการจะสั่งไม่ฟ้องผู้ต้องหา นั้น แล้วปล่อยตัวไป แต่หาผู้ต้องหาไม่สามารถปฏิบัติตามเงื่อนไขนั้นได้ อัยการจะมีคำสั่งฟ้องและนำตัวผู้ต้องหาส่งฟ้องศาลต่อไป

อำนาจของอัยการในการระลอกการฟ้อง จึงเป็นอำนาจในการใช้ดุลพินิจที่จะไม่ฟ้องผู้ต้องหาซึ่งเป็นผู้กระทำความผิด เอกสารวิจัยนี้จะแสดงว่า ระบบการฟ้องคดีของอัยการที่ใช้กันในนานาประเทศมี ๒ ระบบ ระบบหนึ่ง อัยการมีหน้าที่ที่ฟ้องผู้ต้องหาเสมอ หากอัยการเห็นว่าผู้ต้องหา นั้นกระทำความผิดกฎหมาย ส่วนอีกระบบหนึ่งนั้น อัยการสามารถใช้ดุลพินิจที่จะไม่ฟ้องผู้ต้องหาได้ แม้จะได้ความว่าผู้ต้องหา นั้นกระทำความผิด เหตุผลของการไม่ฟ้องผู้ต้องหาที่กระทำความผิดมีหลายประการ ประการสำคัญก็คือ รัฐประศาสนนโยบาย (Public Policy)

สำหรับระบบการฟ้องคดีอาญาของไทย ไม่มีบทบังคับว่าอัยการต้องฟ้องคดีเมื่อเห็นว่าผู้ต้องหาเป็นผู้กระทำความผิด และในทางปฏิบัติมีกรณีที่ได้เห็นได้ชัด คืออัยการจะไม่

ฟ้องผู้ต้องหาที่ถูกกัน เป็นพยาน เพื่อ เป็นหลักฐานสนับสนุนคดีของอัยการ โจทก์ที่จะฟ้อง ให้ศาลลงโทษผู้ต้องหาอื่นในคดีเดียวกันที่กระทำผิดหนักกว่า เช่นกันราษฎรผู้ให้สินบน เจ้าพนักงาน เป็นพยานในคดีที่อัยการฟ้อง เจ้าพนักงานผู้รับสินบน เป็นต้น เมื่อระบบ การฟ้องคดีของอัยการตามกฎหมายไทย เป็นระบบของการใช้ดุลพินิจ หากจะขยาย หลักการใช้อดุลพินิจไปถึง เรื่องการชะลอการฟ้องด้วย จึง เป็นสิ่ง เป็นไปได้ในหลักการ

เมื่อสองสามปีที่ผ่านมา ใ้มีผู้เสนอที่จะนำเรื่องชะลอการฟ้องมาใช้ในระบบ การฟ้องคดีของอัยการ จึงได้กลายเป็นปัญหาถกเถียงกันอย่างกว้างขวางทั้งในวงการ ผู้ใช้วิชาชีพในทางกฎหมาย คือตุลาการ อัยการ และนายความ รวมทั้งจากสถาบัน การศึกษาคด้วย ซึ่งมีทั้งฝ่ายสนับสนุนและฝ่ายคัดค้าน

เอกสารวิจัยนี้ จึงจะแสดงให้เห็นแนวคิดในเรื่องนี้จากระบบกฎหมายของ ต่างประเทศบางประเทศ ที่มีวิธีชะลอการฟ้อง แนวคิดที่จะนำหลักนี้มาใช้ในระบบ กฎหมายของไทย ความคิดเห็นในแง่ต่าง ๆ ของทั้งฝ่ายที่เห็นด้วยและคัดค้านและ ความคิดเห็นของผู้วิจัยในชั้นที่สุด

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thesis Title Suspend Prosecution
Name Mr. Rawat Chamchalerm
Thesis Advisor Komen Patpirome, Doctor En Droit
 Assistant Professor Suthabodi Sattabutt,
 Doctor En Droit
Department Law
Academic Year 1979

ABSTRACT

Suspension of prosecution refers to a system of criminal prosecution whereby an alleged offender who is found by the public prosecutor to have committed an offence is not yet liable to an immediate prosecution. The charge against him will be suspended for a certain period during which conditions for controlling his behaviour are imposed upon him. If he is shown to have fully complied with such conditions during that period, a non-prosecution order will then be made by the public prosecutor and the offender discharged accordingly. On the other hand, if he has failed to fulfil the conditions, he will be charged with the offence in court.

The power of the public prosecutor in this regard is discretionary in that an alleged offender is not necessarily be prosecuted even if there is a prima

facie case against him. As expounded in this thesis, there are in fact two schools of thoughts in respect of criminal prosecution. According to one system, a prosecutor is bound to prosecute the subject in cases where he is found to have committed the crime. The other system acknowledges the discretion of the public prosecutor either to prosecute or not to prosecute. The reasons behind the latter may vary from country to country, but the main logical one is public policy.

In the Thai system of criminal prosecution, there is no express provision in the law which requires imperative prosecution of an offender even if evidence as to his guilt justifies such action. An obvious case is where a conspirator to a crime may obtain a non-prosecution order by reason of his becoming a State witness to testify against the **principal** culprit. For example, a man who has bribed a person in public office will normally be excluded from prosecution so that he will be able to be the witness for the prosecution in the case against the officer who has accepted the bribe.

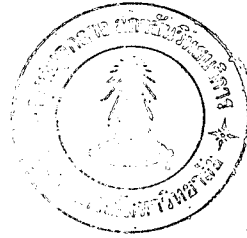
As the system of criminal prosecution in Thailand accepts the discretionary power of the prosecutor, it would seem possible in principle that the exercise of discretion on the part of public prosecutor can be extended to suspension of prosecution.

But when an attempt to adopt the system in this country was made a few years ago, it has since then aroused the public with great interest. Those in the three branches of legal profession, the judges, the public prosecutors and practicing lawyers have raised the voices either for or against the proposition. The jurists in academic institutions are no exceptions, and the question still remains debatable.

The concepts of suspension of prosecution and its operation in certain countries will be expounded in this thesis. Conflicting opinions as have been expressed will be narrated and commented upon, and the view on this highly controversial issue will be put forward in the end.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

กติกกรมประกาศ

หลักในเรื่องการชะลอการฟ้องนี้ เป็นแนวความคิดที่กรมอัยการได้ริเริ่มขึ้น
ทั้งนี้โดยได้พิจารณาเห็นว่าในปัจจุบันรัฐต้อง เสี่ยงงบประมาณในศาลและค่านายทณฑ์
เป็นจำนวนมาก ประกอบกับทั้งปรากฏว่าการลงโทษจำคุกผู้กระทำความผิดในระยะสั้นไม่เกิด
ประโยชน์ต่อสังคมแต่อย่างใด ตรงกันข้ามกลับเป็นผลเสียอย่างมาก กล่าวคือ ทำให้
ผู้ถูกลงโทษจำคุกระยะสั้น หรือผู้ถูกขังระหว่างพิจารณาคดีได้รับการถ่ายทอดสิ่งชั่วร้าย
จากอาชญากรในเรือนจำ ซึ่งปัญหานี้เป็นที่สนใจของนักวิชาการโดยทั่วไป รัฐบาลก็
คำนึงถึงปัญหานี้ จึงได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
ความอาญา โดยให้อำนาจอัยการที่จะสั่งชะลอการฟ้อง ซึ่งเรียกว่าการสั่งฟ้อง แต่
ปรากฏว่ากฎหมายดังกล่าวยังไม่ได้ออกใช้บังคับ เพราะสถานการณ์ยุติสลายไปเสียก่อน

ข้าพเจ้ามีความสนใจ เรื่องการชะลอการฟ้อง เป็นอย่างมาก จึงได้เสนอ
ขออนุมัติทำการวิจัยในเรื่องนี้ ซึ่งก็ได้รับอนุมัติให้กระทำได้โดยท่านอาจารย์ ดร. โกเมน
ภัทรภิรมย์ ได้กรุณารับเป็นอาจารย์ที่ปรึกษาโดยได้สละเวลาช่วยเหลือแนะนำการศึกษา
ค้นคว้า ตลอดจนตรวจแก้จนสำเร็จลงได้ จึงขอกราบขอบพระคุณอาจารย์ ดร. โกเมน
ภัทรภิรมย์ไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ประสิทธิ์ โขวิไลกุล คณบดี
คณะนิติศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยที่ได้กรุณาแนะนำและ เป็นประธานกรรมการ
ตรวจวิทยานิพนธ์

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธาบัติ สัตตบุศย์ ที่กรุณา
เป็นกรรมการตรวจวิทยานิพนธ์และที่ให้ความช่วยเหลือโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณท่านศาสตราจารย์คณิง ภาไชยที่กรุณาเป็นกรรมการ
ตรวจวิทยานิพนธ์ด้วยอีกท่านหนึ่ง

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณ คุณกมลพล พลวัน อัยการประจำกรม กองวิชาการ
 คุณทวีศักดิ์ ณ ตะกั่วทุ่ง อัยการประจำกรม กองคดี อาจารย์วันทนี คำรังชัย แห่ง
 บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย คุณเอมอร คันเดียร บรรณารักษ์ห้องสมุด
 กรมอัยการ คุณพรวิภา บุรพาชีพ แห่งทบวงมหาวิทยาลัย ที่ได้กรุณาช่วยค้นคว้าหา
 เอกสารในการวิจัยจนสำเร็จจุลวงลงได้

ขอกราบขอบพระคุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้กรุณาประสาทวิชาความรู้ให้
 ข้าพเจ้าศึกษาเล่าเรียนจนสำเร็จการศึกษา ข้าพเจ้าขอบูชาและรำลึกถึงพระคุณ
 ตลอดไป

เรวัต ฉ่ำเฉลิม

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

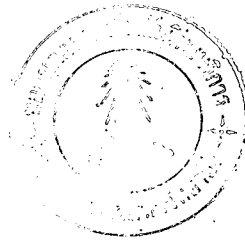
สารบัญ

หน้า

บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	ฉ
กิตติกรรมประกาศ.....	ณ
บทนำ.....	จ
บทที่ ๑	
๑ อัยการกับการดำเนินคดีอาญา.....	๔
บทบาทของอัยการในการดำเนินคดีอาญา.....	๔
๒ อัยการกับการคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด.....	๑๑
- หลักประกันสิทธิของผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด.....	๑๓
- การคุ้มครองช่วยเหลือผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิด.....	๑๔
๓ แนวความคิดเกี่ยวกับการฟ้องคดี.....	๑๕
๒ หลักในการดำเนินคดีอาญา.....	๒๐
๑ ความหมายของดุลพินิจ.....	๒๐
๒ หลักในการดำเนินคดีอาญาปัจจุบัน.....	๒๒
- หลักดำเนินคดีตามกฎหมายหรือโดยเกิดขาด.....	๒๓
- หลักดำเนินคดีโดยดุลพินิจ.....	๒๓
๓ การควบคุมดุลพินิจ.....	๒๔
๓ การชะลอการฟ้อง.....	๓๒
๑ หลักและวิธีชะลอการฟ้อง.....	๓๒
๒ หลักการชะลอการฟ้องของประเทศญี่ปุ่น.....	๓๔
๓ องค์ประกอบที่อัยการจะต้องนำมาพิจารณาในการชะลอการฟ้อง...	๓๗
๔ การควบคุมดูแลผู้กระทำความผิดที่ได้รับการชะลอการฟ้อง.....	๓๘

บทที่

	มาตรการการควบคุมการใช้ดุลพินิจของอัยการ.....	๓๘
	หลักและวิธีการชะลอการฟ้องของไทย.....	๔๑
	หลักการชะลอการฟ้องของกรมอัยการ.....	๔๓
	หลักเกณฑ์ชะลอการฟ้อง.....	๕๐
	กำหนดเวลาในการชะลอการฟ้อง.....	๕๑
	เงื่อนไขที่จะพิจารณาในการชะลอการฟ้อง.....	๕๒
	เงื่อนไขคุมความประพฤติ.....	๕๔
๔	ผลภายหลังการชะลอการฟ้อง.....	๕๕
๕	การคุมความประพฤติ.....	๕๘
	ความหมายของคำว่าคุมความประพฤติ.....	๕๘
	การคุมความประพฤติในประเทศไทย.....	๖๔
	ผลของการชะลอการฟ้อง.....	๖๘
	ผลระหว่างดำเนินการชะลอการฟ้อง.....	๖๘
	เปรียบเทียบการชะลอการฟ้องกับการรอกการลงโทษ หรือรอกการกำหนดโทษ.....	๗๐
๖	ข้อวิจารณ์เกี่ยวกับการชะลอการฟ้อง.....	๗๔
๗	สรุปและขอเสนอแนะ.....	๘๗
	บรรณานุกรม.....	๘๗
	ภาคผนวก.....	๑๐๐
	ประวัติ.....	๑๑๖

ตามประวัติศาสตร์มนุษยไม้อาจดำรงชีวิตอยู่ได้อย่างลำพัง โดดเดี่ยว จะต้องอาศัยอยู่ร่วมกัน กล่าวคือ อยู่ด้วยกันเป็นหมู่ เป็นคณะไม่มากก็น้อย หมู่คณะเหล่านี้สืบเนื่องมาแต่บรรพบุรุษเดียวกัน พูดภาษาเดียวกัน นับถือศาสนาเดียวกัน ดำเนินชีวิตในท้องถิ่นเดียวกัน เช่นมีการย้ายเปลี่ยนที่อยู่เสมอ หรือมีที่อยู่ประจำ เป็นผู้มีนิสัยรักสงบหรือชอบทำสงคราม เป็นกสิกรหรือพอคา

การที่มนุษย์จำต้องอยู่ร่วมกัน เป็นหมู่ เป็นคณะก็ เพราะเมื่อ เปรียบ เทียบมนุษย์กับสัตว์ป่าและอำนาจต่าง ๆ แห่งธรรมชาติแล้ว ต้องนับได้ว่ามนุษย์เป็นผู้มีกำลังน้อย เมื่อเขาช่วยอยู่ก็ต่ออาศัยการปรนนิบัติและความคุ้มครองจากผู้อื่นอยู่ เป็นนิมิต มิฉะนั้นก็ไม้อาจรอดชีวิตอยู่ได้เมื่อพญายา และถ้าจะอยู่แต่ลำพังคนเดียว ก็จะไม่อาจดำรงชีวิตของตนให้พ้นจากภัยอันตรายภายนอกได้

แต่การที่มนุษย์อยู่ร่วมกัน เป็นหมู่ เป็นคณะนี้ ผู้ที่เป็นสมาชิกของหมู่คณะ จำต้องมีความพร้อมเพรียงระหว่างกันอย่างใกล้ชิด เช่นในการที่อยู่ด้วยกัน เป็นครอบครัว สามีภรรยาและบุตรย่อมต้องมีการ เลี้ยงดูให้แก่กันและกัน ถึงแม้จะเป็นภาพนอกครอบครัว มนุษย์ก็ยังต้องมีการลดหย่อนผ่อนผันให้แก่กันด้วย เหมือนกัน แทนที่มนุษย์จะหาสิ่งซึ่งตนต้องการ เพื่อเลี้ยงชีพโดยใช้กำลังต่อสู้ หรือหลอกลวง เอาจากผู้อื่น ซึ่งไม่บรรลุผลสำเร็จ เสมอไป และอาจถูกกระทำตอบแทนแก่กันได้ จึงใช้วิธีแลกเปลี่ยนสิ่งของกัน และถ้าหมู่คณะใดมีภัยอันตรายก็จะ เขาร่วมต่อสู้เพื่อป้องกันภัยนั้น

การที่มนุษย์อยู่ร่วมกัน นอกจากจะกระทำให้เกิดประโยชน์แล้ว ยังมีภาระบางอย่างเกิดขึ้นด้วย ภาระเหล่านี้เป็นหน้าที่โดยแท้จริง เพราะถ้ามีผู้พยายามหลีกเลี่ยงก็จะถูกหมู่คณะตำหนิติเตียน เกลียดชังและถูกลงโทษ

เมื่อนุญช้อยู่ร่วมกันก็ต้องมีข้อบังคับความประพฤติ เพื่อ เป็นกฎกติกาของ
 หมู่คนนั้น ผู้กระทำผิดจะต้องถูกหมู่คณะทั้งหมดทำการตัดสินแทนการที่จะตัดสินด้วย เอกชน
 ซึ่งอาจจะทำความความโกรธแค้น ในระยะแรก ๆ อาจจะทำโดยหัวหน้ากลุ่มของ
 หมู่คนนั้น เพราะเป็นที่เคารพยำเกรงของบุคคลในหมู่คนนั้น เพราะถือว่าการกระทำ
 นั้น เป็นการละเมิดคอมโนธรรมของคนทั่วไป

หัวหน้ากลุ่มนี้อาจ เป็นผู้มีกำลังกายแข็งแรง หรือมีสติปัญญา เฉลียวฉลาด จน
 เป็นที่ยอมรับของชนในหมู่นั้น หัวหน้าที่วานี้จะทำหน้าที่เป็นผู้วินิจฉัยชี้ขาดข้อพิพาทต่าง ๆ
 ตลอดจนลงโทษผู้กระทำผิดด้วย ซึ่งต่อมาได้วิวัฒนาการมาเป็นศาลหรือตุลาการ

นอกจากจะได้จัดให้มีองค์การที่ทำหน้าที่ในการวินิจฉัยข้อพิพาทขึ้นแล้ว หมู่คณะ
 หรือรัฐนั้นก็ยังมีจัดให้มีหน่วยงานที่ทำหน้าที่คุ้มครองประโยชน์ส่วนใดส่วน เสียของสมาชิก
 หรือประชาชนอีกด้วย กล่าวคือ จัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจ เป็นผู้เฝ้าระวังจับกุมปราบปราม
 ผู้กระทำผิด และจัดให้มีเจ้าหน้าที่ผู้เฝ้าระวังหน้าที่สืบสวนสอบสวนอรรถคดีที่เกิดขึ้น

นอกจากจัดให้มีเจ้าหน้าที่ตำรวจแล้ว รัฐยังจัดให้มีหน่วยงานสำหรับทำ
 หน้าที่ดำเนินคดีแทนประชาชนผู้ได้รับความเสียหาย ซึ่ง เจ้าพนักงานดังกล่าวนี้ทำหน้าที่
 ในนามของรัฐ เพื่อคุ้มครองประโยชน์ของประชาชนโดยทั่วไป เรียกกันว่าอัยการ
 อัยการนี้จะทำหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญาที่เกิดขึ้นในหมู่คณะ หรือรัฐโดยจะพิจารณา
 ฎว่าการกระทำของผู้ถูกกล่าวหาานั้น เป็นความผิดหรือไม่ ถ้าเป็นความผิดก็จะสั่งฟ้อง
 และนำคดีขึ้นสู่ศาลพิจารณา แต่ถ้าผู้ถูกกล่าวหาไม่ได้กระทำความผิด หรือการกระทำนั้น
 ไม่เป็นความผิดหรือเห็นควรไม่ฟ้อง ก็จะสั่งไม่ฟ้องคดีนั้น

ระบบอัยการได้วิวัฒนาการ เรื่อยมาจนปัจจุบันนี้ สำหรับบางประเทศ เช่น
 ฝรั่งเศสมีกฎหมายกำหนดไว้ว่า การฟ้องคดีอาญาเป็นอำนาจของอัยการแต่ผู้เดียว
 อัยการ เป็นผู้ใช้อำนาจนี้ในนามของสังคม เอกชนฟ้องคดีอาญาโดยตรงไม่ได้ แต่ผู้
 เสียหายอาจฟ้องคดีแพ่งที่เกี่ยวข้อง เพื่อบังคับให้อัยการฟ้องคดีอาญาได้ การส่งฟ้อง

ของอัยการไว้ระบบดุลพินิจ อัยการจะฟ้องก็ต่อเมื่อเห็นสมควร และเพื่อประโยชน์
ของสังคม^๑

ในประเทศสหภาพโซเวียต เอกชนจะฟ้องคดีอาญาได้เอง เฉพาะความผิด
ที่มีโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน ๖ เดือนหรือปรับไม่เกิน ๕๐๐ รูเบิล ความผิดนอกจากนี้
อยู่ในอำนาจและหน้าที่ของอัยการทั้งสิ้น^๒

ส่วนในเรื่องคดีแพ่งนั้น อัยการมีหน้าที่เป็นผู้แทนของรัฐ ทั้งในศาลชั้นต้น
ศาลอุทธรณ์และศาลฎีกา ในทุกคดีที่เกี่ยวกับผลประโยชน์ของรัฐ ทั้งที่รัฐเป็นโจทก์
และเป็นจำเลย^๓

^๑ โกลแมน ภัทธภิรมย์, อัยการฝรั่งเศส, ความรู้เกี่ยวกับงานอัยการ,
(พิมพ์แจกในงานพระกฐินพระราชทานกรมอัยการ ณ วัดสัมพันธวงศ., ๒๕๑๔)
หน้า ๔๘ - ๔๙.

^๒ เรื่องเดียวกัน, หน้า ๖๒

^๓ โกลแมน ภัทธภิรมย์, อัยการปอร์ตุเกส, ระบบอัยการต่างประเทศ
(พิมพ์แจกในงานกฐินพระราชทานกรมอัยการ ณ วัดบูรณสิริมาตยาราม , ๒๕๒๐),
หน้า ๘.